

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Sygn. akt P 50/14
BAS-WPTK-2440/14

Warszawa, dnia 16 stycznia 2015 r.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KANCELARIA	
wpi. dnia	16. 01. 2015
L.dz.	L.zał.

Trybunał Konstytucyjny

Na podstawie art. 34 ust. 1 w związku z art. 27 pkt 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.), w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przedkładam wyjaśnienia w sprawie czterech połączonych pytań prawnych Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie II Wydział Cywilny z: 2 września 2014 r., 29 września 2014 r., 14 października 2014 r. oraz 23 października 2014 r. (rozpatrywanych pod wspólną sygn. akt P 50/14), jednocześnie wnosząc o **umorzenie postępowania** na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Uzasadnienie

I. Przedmiot kontroli i zarzuty sądu pytającego

1. Postanowieniami z: 2 września 2014 r. (sygn. akt _____), 29 września 2014 r. (sygn. akt _____), 14 października 2014 r. (sygn. akt _____) oraz 23 października 2014 r. (sygn. akt _____) Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie II Wydział Cywilny (dalej: sąd albo pytający sąd) przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawne, których przedmiotem – w części, w jakiej Sejm ma obowiązek zająć stanowisko – jest ustalenie czy:

a) art. 22⁵ ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 637; dalej: ustawa o radcach prawnych lub u.r.p.) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji (postanowienia sądu z: 2 września 2014 r., sygn. akt _____; 29 września 2014 r., sygn. akt _____; 23 października 2014 r., sygn. akt _____);

b) art. 16 ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 635; dalej: p.a.) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji (postanowienie sądu z 14 października 2014 r., sygn. akt _____).

2. Przepis art. 22⁵ u.r.p., wraz z nieobjętym przedmiotem kontroli ust. 1, stanowi:

„1. Opłaty za czynności radców prawnych wykonujących zawód w kancelariach radców prawnych lub w spółkach, o których mowa w art. 8 ust. 1, oraz zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej ustala umowa z klientem.

2. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Naczelnej Rady Adwokackiej, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat za czynności radców prawnych przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę do zasądzenia przez sądy kosztów zastępstwa prawnego, mając na względzie, że ustalenie opłaty wyższej niż stawka minimalna, o której mowa w ust. 3, lecz nieprzekraczającej sześciokrotności tej stawki, może być uzasadnione rodzajem i zawartością sprawy oraz niezbędnym nakładem pracy radcy prawnego.

3. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Naczelnej Rady Adwokackiej, określi, w drodze rozporządzenia,

stawki minimalne za czynności radców prawnych, o których mowa w ust. 1, mając na względzie rodzaj i zawilość sprawy oraz wymagany nakład pracy radcy prawnego”.

Natomiast zgodnie z art. 16 p.a.:

„1. Opłaty za czynności adwokackie ustala umowa z klientem.

2. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Adwokackiej i Krajowej Rady Radców Prawnych, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę do zasądzenia przez sądy kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich, mając na względzie, że ustalenie opłaty wyższej niż stawka minimalna, o której mowa w ust. 3, lecz nieprzekraczającej sześciokrotności tej stawki, może być uzasadnione rodzajem i zawilością sprawy oraz niezbędnym nakładem pracy adwokata.

3. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Adwokackiej i Krajowej Rady Radców Prawnych, określi, w drodze rozporządzenia, stawki minimalne za czynności adwokackie, o których mowa w ust. 1, mając na względzie rodzaj i zawilość sprawy oraz wymagany nakład pracy adwokata”.

Na podstawie powyższych upoważnień ustawowych zostały wydane: rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 490; dalej: rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych) oraz rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 461; dalej: rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie).

Należy podkreślić, że zgodnie z art. 27 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.; dalej: ustawa o TK), Sejm jest uczestnikiem postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym wyłącznie jako „organ, który wydał akt objęty wnioskiem lub skargą konstytucyjną”. W tej sytuacji, analiza zakwestionowanych w pytaniach prawnych przepisów rozporządzenia w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych może stanowić jedynie tło dla rozważenia problemu konstytucyjności przepisów u.r.p. i p.a. upoważniających do wydania wymienionych wyżej aktów wykonawczych. Odrębna ocena zgodności

z Konstytucją przepisów rozporządzeń wykracza poza pozycję procesową Sejmu i pozostaje poza ramami niniejszego stanowiska.

3. W opinii pytającego sądu niezgodność zarówno przepisów u.r.p. jak i całego rozporządzenia sprawie opłat za czynności radców prawnych wynika z faktu, iż wytyczne zawarte w art. 22⁵ ust. 2 i ust. 3 u.r.p. „nie spełniają warunku szczególności wymaganego przez art. 92 ust. 1 Konstytucji”. Zdaniem pytającego sądu wymienione w przepisie stanowiącym upoważnienie do wydania rozporządzenia pojęcia (rodzaj i zawłość sprawy oraz wymagany nakład pracy adwokata) mają charakter wyjątkowo ogólnikowy, są „zamiennie” i „równoważne”, w wyniku czego usunięcie któregośkolwiek z tych pojęć nie wprowadziłoby w upoważnieniu jakiegokolwiek zmiany merytorycznej. W dalszej kolejności sąd pytający wskazuje, na czym jego zdaniem polega „zamiennosc” wskazanych pojęć: „Można bowiem stwierdzić, iż tak określone wytyczne mogłyby się w istocie sprowadzać do konieczności uwzględnienia rodzaju sprawy, gdyż zawłość sprawy jest konsekwencją rodzaju sprawy, a od rodzaju sprawy uzależniony jest także wymagany nakład pracy. Można byłoby zamiennie pozostawić wyłącznie potrzebę uwzględnienia zawłości sprawy, gdyż ta niewątpliwie wyływa z rodzaju sprawy i wiąże się z odpowiednim nakładem pracy adwokata (radcy prawnego). W końcu wytyczne mogłyby nakładać obowiązek uwzględnienia wymaganego nakładu pracy pełnomocnika, bo ten niewątpliwie jest konsekwencją rodzaju i zawłości sprawy” (postanowienie sądu z 29 września 2014 r., s. 6-8; por. także postanowienie sądu z 2 września 2014 r., s. 4-5, postanowienie sądu z 23 października 2014 r., s. 6-7). W ocenie pytającego sądu równoważność, zamiennosc oraz ogólnikowy charakter wytycznych pozwala dowolnie zmieniać obowiązujące stawki minimalne za czynności radców prawnych, ponieważ żadna ich modyfikacja nie doprowadzi do sprzeczności przepisów ustalających stawki z obowiązującymi wytycznymi. Następnie pytający sąd przeprowadza „test mający potwierdzić ogólnikowy charakter wytycznych”, co oznacza, że „[...] Minister Sprawiedliwości nie korzystał przy wydawaniu ocenianych rozporządzeń z marginesu swobody legislacyjnej, który powinien towarzyszyć stanowieniu aktów prawa wykonawczego, ale z pełnej legislacyjnej dowolności, co nie znajduje oparcia w obowiązującej Konstytucji” (postanowienie sądu z 29 września 2014 r., s. 7; por. także postanowienie sądu z 2 września 2014 r., s. 4; postanowienie sądu z 23 października 2014 r., s. 7). Zdaniem pytającego sądu z tych samych

powodów także art. 16 ust. 2 i ust. 3 p.a. uchybia przepisom ustawy zasadniczej (postanowienie sądu z 14 października 2014 r., s. 5-7).

Uzasadnienia pytań prawnych z 2 września 2014 r., sygn. akt ;
29 września 2014 r., sygn. akt ; 23 października 2014 r., sygn. akt
) oparte są na identycznej argumentacji. Natomiast w pytaniu prawnym z 14 października 2014 r., sygn. akt znalazły się analogiczne zarzuty wobec art. 16 ust. 2 i ust. 3 p.a.

II. Analiza formalnoprawna

1. Stan faktyczny w poszczególnych sprawach, w których skierowano pytania prawne, jest następujący:

– w sprawie o sygn. akt Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie II Wydział Cywilny, wyrokiem z września 2014 r., oddalił powództwo o uchylenie uchwały wspólnoty mieszkaniowej. W wyroku nie zostało zawarte rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Pozwana, reprezentowana przez radcę prawnego, w piśmie procesowym z września 2014 r., wystąpiła o uzupełnienie wyroku o rozstrzygnięcie co do kosztów zastępstwa procesowego;

– w sprawie o sygn. akt Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie II Wydział Cywilny, postanowieniem z lipca 2014 r. umorzył postępowanie w zakresie żądania zapłaty kwoty zł, a wyrokiem wydanym w tym samym dniu uwzględnił powództwo co do kwoty zł oraz kwoty zł. Powódka, reprezentowana przez radcę prawnego, w piśmie z sierpnia 2014 r., wystąpiła o uzupełnienie wyroku o rozstrzygnięcie co do kosztów procesu;

– w sprawie o sygn. akt Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie II Wydział Cywilny, wyrokiem z września 2014 r., oddalił powództwo o zapłatę. W wyroku tym nie zawarto rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Pozwany, reprezentowany przez adwokata, w piśmie z września 2014 r. wystąpił o uzupełnienie wyroku o rozstrzygnięcie co do kosztów procesu;

– w sprawie o sygn. akt Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie II Wydział Cywilny, wyrokiem z października 2014 r. uwzględnił powództwo o zapłatę. Powódka reprezentowana przez radcę prawnego, w piśmie procesowym z października 2014 r., wystąpiła o uzupełnienie wyroku o rozstrzygnięcie co do kosztów procesu.

2. Według art. 193 Konstytucji oraz art. 3 ustawy o TK, każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Artykuł 193 Konstytucji formułuje zatem trzy przesłanki, których łączne spełnienie warunkuje dopuszczalność przedstawienia Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego:

1) przesłanka podmiotowa, zgodnie z którą pytanie prawne może być przedstawione wyłącznie przez sąd rozumiany jako państwowy organ władzy sądowniczej;

2) przesłanka przedmiotowa, zgodnie z którą pytanie prawne ma dotyczyć zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą;

3) przesłanka funkcjonalna, która uzasadnia wystąpienie z pytaniem prawnym jedynie wtedy, gdy od odpowiedzi na nie zależy rozstrzygnięcie konkretnej sprawy zawisłej przed sądem (zob. postanowienia TK z: 29 marca 2000 r., sygn. akt P 13/99; 10 października 2000 r., sygn. akt P 10/00; 27 kwietnia 2004 r., sygn. akt P 16/03; 6 lutego 2007 r., sygn. akt P 33/06).

Niespełnienie którejkolwiek z przesłanek kontroli w trybie pytania prawnego stanowi przeszkodę formalną w prowadzeniu merytorycznego badania konstytucyjności zaskarżonych norm. Powstaje wtedy konieczność umorzenia postępowania z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku (zob. np. postanowienia TK z: 3 marca 2009 r., sygn. akt P 63/08; 30 czerwca 2009 r., sygn. akt P 34/07; 26 czerwca 2013 r., sygn. akt P 13/12).

3. Sposób określenia istoty problemu konstytucyjnego poddanego ocenie Trybunału Konstytucyjnego, skonfrontowany z prawnymi przesłankami wystąpienia z pytaniami prawnymi, stanem faktycznym spraw, na tle których zostały one zadane, oraz ich uzasadnieniem, nasuwa w opinii Sejmu wątpliwości co do dopuszczalności merytorycznego rozpoznania połączonych pytań prawnych.

4. Jak wskazuje pytający sąd we wszystkich sprawach, na tle których wystąpił z pytaniami prawnymi, zostały złożone wnioski o uzupełnienie wyroków (postanowienia) o rozstrzygnięcie o kosztach zastępstwa procesowego. Innymi

słowy, na skutek wniosków o uzupełnienie wyroków (postanowienia) o rozstrzygnięcie co do kosztów zastępstwa procesowego, sąd pytający jest zobowiązany do zastosowania przepisów rozporządzenia w sprawie opłat za czynności adwokackie czy też rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych, których ewentualna derogacja zależy od stwierdzenia niezgodności upoważnień do ich wydania, czyli art. 16 ust. 2 i ust. 3 p.a. i art. 22⁵ ust. 2 i ust. 3 u.r.p. *Prima facie* należałoby zatem przyjąć, że w niniejszej sprawie została spełniona przesłanka funkcjonalna.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, iż poprawność (lub wadliwość) upoważnienia ustawowego może w pewnych sytuacjach mieć znaczenie dla sądu orzekającego w konkretnej sprawie (zob. np. wyrok TK z 19 czerwca 2008 r., sygn. akt P 23/07). Jak wskazał Trybunał w wyroku z 15 listopada 2011 r. (sygn. akt P 29/10): „[O]bowiązek określonego zachowania podmiotów nie aktualizuje się w momencie wydania upoważnienia, ale dopiero wraz z wprowadzeniem uregulowania wykonawczego (zob. wyroki TK z 6 marca 2002 r., sygn. P 7/00, OTK ZU nr 2/A/2002, poz. 13 oraz z 29 października 2002 r., sygn. P 19/01, OTK ZU nr 5/A/2002, poz. 67). Upoważnienie ustawowe nie może być przy tym samodzielną podstawą orzeczenia sądowego [...] Należy podzielić pogląd Trybunału Konstytucyjnego wyrażony w wyroku z 19 lipca 2011 r., sygn. P 9/09 (niepubl.), że treść normy materialnej wykonującej upoważnienie ustawowe jest zdeterminowana (uwarunkowana) brzmieniem upoważnienia. Związek między tymi dwiema normami jest zatem ścisły. Pytający sąd, kontrolując zgodność z prawem wydanej decyzji administracyjnej, dostrzegł, że samo upoważnienie ustawowe budzi wątpliwości konstytucyjne. O ile sąd ma kompetencję do oceny zgodności przepisu podustawowego z Konstytucją (i może odmówić zastosowania niekonstytucyjnej normy rozporządzenia w rozstrzyganej przez siebie sprawie), o tyle nie ma możliwości kontroli konstytucyjności przepisów ustawowych. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, badanie upoważnienia ustawowego w niniejszej sprawie jest uzasadnione, zważywszy na to, że pytający sąd podnosi wątpliwość, czy ograniczenie praw konstytucyjnych, związane z nałożeniem określonych obowiązków, nastąpiło z poszanowaniem zasady wyłączności ustawowej”.

Wydaje się więc, że na pytanie o dopuszczalność badania konstytucyjności zaskarżonych regulacji w trybie pytania prawnego należy w rozpatrywanym

przypadku odpowiedzieć pozytywnie. Powyższa konstatacja nie jest jednak równoznaczna ze spełnieniem przez pytania prawne przesłanki funkcjonalnej.

5. Uszczegóławiający normę wyrażoną w art. 193 Konstytucji art. 32 ust. 3 ustawy o TK przewiduje, że sąd występujący z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego jest zobowiązany do wskazania, w jakim zakresie odpowiedź na pytanie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą pytanie zostało postawione, czyli wykazania przesłanki funkcjonalnej pytania prawnego. Na sędzię występującym z pytaniem prawnym ciąży tym samym powinność stosownego do charakteru sprawy, odrębnego wskazania, w jaki sposób zmieniłoby się rozstrzygnięcie sądu w zawisłej przed nim sprawie, gdyby dany przepis prawny utracił moc obowiązującą wskutek orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o jego niezgodności z Konstytucją. W orzecznictwie Trybunału podkreśla się, że wymaganie określone w art. 32 ust. 3 ustawy o TK ma charakter bezwzględnie wiążący zarówno dla sądu zadającego pytania prawne, jak dla Trybunału Konstytucyjnego (zob. wyrok TK z 7 listopada 2005 r., sygn. akt P 20/04 oraz postanowienia TK z: 27 marca 2009 r., sygn. akt P 10/09; 16 października 2012 r., sygn. akt P 29/12; 22 grudnia 2014 r., sygn. akt P 26/14).

Skuteczne zainicjowanie konkretnej kontroli konstytucyjności przepisów w formie pytania prawnego wymaga spełnienia wymienionych warunków, a Trybunał kontroluje na każdym etapie postępowania, czy nie zachodzi któraś z ujemnych przesłanek wydania wyroku, skutkujących obligatoryjnym umorzeniem postępowania (zob. postanowienia TK z: 18 marca 2009 r., sygn. akt P 13/08; 30 czerwca 2009 r., sygn. akt P 34/07; 15 października 2009 r., sygn. akt P 120/08; 26 czerwca 2013 r., sygn. akt P 13/12).

W połączonych do wspólnego rozpoznania pytaniach prawnych Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie II Wydział Cywilny nie wypełnił w sposób prawidłowy obowiązku wynikającego z art. 32 ust. 3 ustawy o TK. Co do zasady, niewystarczające jest poprzestanie na stwierdzeniu, że od wyroku TK zależy rozstrzygnięcie sprawy sądowej (postanowienia TK z: 26 lipca 2012 r., sygn. akt P 17/12; 16 października 2012 r., sygn. akt P 29/12). Prawidłowo sformułowane pytanie powinno zawierać wyjaśnienie, w jaki sposób ewentualne stwierdzenie przez Trybunał niezgodności przepisu wskazanego jako przedmiot kontroli mogłoby doprowadzić do rozstrzygnięcia odmiennego od tego, które zapadłoby w stanie

prawnym obejmującym zakwestionowany przepis. W wyroku z 7 listopada 2005 r. (sygn. akt P 20/04) Trybunał wskazał: „Dopełnienie tego obowiązku nie następuje przez powtórzenie ogólnej formuły ustawowej, ale wymaga ono wykazania, że *in casu* spełniony jest konstytucyjny warunek dopuszczalności pytania prawnego. Wskazanie zakresu, w jakim odpowiedź na pytanie prawne może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, obejmować powinno w zasadzie szereg elementów, które trudno w tym miejscu wyczerpująco wyliczyć. Należą do nich m.in. wykazanie, że nie wchodzi w grę rozstrzygnięcia sprawy o charakterze proceduralnym, związane np. z brakiem właściwości sądu w danej sprawie (chyba że przedmiotem pytania byłoby naruszenie art. 45 Konstytucji) oraz, że sprawy nie można rozstrzygnąć stosując – w dopuszczalnych granicach – metodę wykładni ustaw w zgodzie z Konstytucją, do czego sądy są przecież w pełni uprawnione [...] na sądzie składającym pytanie prawne ciąży powinność stosownego do charakteru sprawy odrębnego wskazania, w jaki sposób rozstrzygnięcie sądu uległoby zmianie, gdyby określony przepis prawny utracił moc obowiązującą wskutek orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o jego niezgodności z Konstytucją”.

Odnosząc powyższe uwagi do niniejszego postępowania, należy stwierdzić, że sąd zwracający się z pytaniami prawnymi do Trybunału Konstytucyjnego nie wskazał w żaden sposób, w jakim zakresie odpowiedź może mieć wpływ na rozstrzygnięcie spraw, w związku z którymi pytania zostały zadane. Pytający sąd w uzasadnieniu z każdego z pytań prawnych poprzestał na stwierdzeniu, że: „Przepisy rozporządzenia wymienionego w pkt. 2 postanowienia [odpowiednio rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych lub rozporządzenia w sprawie opłat za czynności adwokackie – uwaga własna] znajdują zastosowanie w przedmiotowej [sprawie – uwaga własna], co czyni dopuszczalnym wystąpienie z pytaniem prawnym dotyczącym zarówno obowiązujących przepisów upoważniających, jak i rozporządzenia wydanego na ich podstawie lub przepisów zawartych w tym rozporządzeniu” (powyższe sformułowanie w przytoczonym brzmieniu znajduje się w postanowieniach sądu z: 29 września 2014 r., s. 9; 14 października 2014 r., s. 8; 23 października 2014 r., s. 9; w postanowieniu z 2 września 2014 r. zamiast „w pkt 2 postanowienia” jest „w sprawie opłat za czynności radców prawnych”, s. 5). Należy uznać, że takie stwierdzenie nie jest wystarczające dla spełnienia wymogu z art. 32 ust. 3 ustawy o TK. Pytający sąd wskazał jedynie, że kwestionowane rozporządzenia będą miały zastosowanie

w sprawach, co w ocenie sądu uzasadnia wystąpienie z pytaniem prawnym dotyczącym również przepisu ustawy stanowiącego upoważnienie do wydania kwestionowanego rozporządzenia. Natomiast pytający sąd nie wyjaśnia, w jaki sposób ewentualne stwierdzenie przez Trybunał niezgodności art. 22⁵ ust. 2 i ust. 3 u.r.p. czy też art. 16 ust. 2 i ust. 3 p.a. mogłoby doprowadzić do rozstrzygnięcia odmiennego od tego, które zapadłoby w stanie prawnym obejmującym te zakwestionowane przepisy. Mając na uwadze powyższe uznać należy, że sąd pytający nie dopełnił obowiązku wynikającego z art. 32 ust. 3 ustawy o TK.

6. Odrębną racją wspierającą wniosek o umorzenie postępowania są deficyty w warstwie argumentacyjnej pytania prawnego. W opinii Sejmu wątpliwe jest, czy wysuwane przez pytający sąd zarzuty zostały uzasadnione w sposób dostateczny i pozwalający na obalenie domniemania konstytucyjności, tj. czy zostały spełnione warunki formalne wymienione w art. 32 ust. 1 pkt 4 ustawy o TK. Zgodnie z tym przepisem, wniosek albo pytanie prawne powinny zawierać „uzasadnienie postawionego zarzutu, z powołaniem dowodów na jego poparcie”. Powyższe oznacza, że sąd pytający powinien w uzasadnieniu pytania prawnego przedstawić proces myślowy, jaki doprowadził go do tezy o niezgodności kwestionowanej normy z określonymi przepisami aktu hierarchicznie wyższego. *Ergo*, powinien on dokonać wykładni przepisów wskazanych jako przedmiot i wzorzec kontroli, tj. ustalić wynikające z nich normy prawne, porównać je oraz wykazać zachodzącą pomiędzy nimi sprzeczność (M. Wiącek, *Pytanie prawne sądu do Trybunału Konstytucyjnego*, Warszawa 2011, s. 312).

W świetle utrwalonej linii orzeczniczej Trybunału, wymóg zawarty w art. 32 ust. 1 pkt 4 ustawy o TK należy rozumieć jako nakaz odpowiedniego udowodnienia zarzutów stawianych w kontekście każdego wskazanego wzorca kontroli. Przesłanka odpowiedniego uzasadnienia zarzutów nie powinna być traktowana powierzchownie i instrumentalnie: „Przytaczane w piśmie procesowym argumenty mogą być mniej lub bardziej przekonujące [...], lecz zawsze muszą być argumentami «nadającymi się» do rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny” (wyrok TK z 19 października 2010 r., sygn. akt P 10/10; postanowienia TK z: 8 marca 2011 r., sygn. akt P 33/10; 16 kwietnia 2014 r., sygn. akt P 37/13). Merytoryczne rozpoznanie sprawy uzależnione jest zatem nie tylko od precyzyjnego oznaczenia przez pytający sąd wzorców konstytucyjnych, ale i zgodnej z orzecznictwem konstytucyjnym ich

interpretacji oraz odpowiedniego (adekwatnego) przyporządkowania do przedmiotu kontroli.

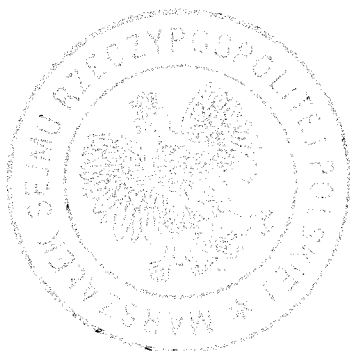
Zdaniem Sejmu, zawarta w pytaniach prawnych bardzo lakoniczna argumentacja, mająca dowodzić niekonstytucyjności art. 22⁵ ust. 2 i ust. 3 u.r.p. czy też art. 16 ust. 2 i ust. 3 p.a. nie odpowiada omówionym wyżej warunkom.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wielokrotnie podkreślano – także w kontekście pytań prawnych – rolę uzasadnienia pisma inicjującego postępowanie (zob. np. wyrok TK z 8 września 2005 r., sygn. akt P 17/04; postanowienia TK z: 26 czerwca 2013 r., sygn. akt P 13/12; 22 grudnia 2014 r., sygn. akt P 26/14). Co istotne, jak wskazuje się w orzecznictwie TK, konieczność uzasadnienia zarzutu pytania prawnego związana jest z założeniem domniemania konstytucyjności norm prawnych oraz z zasadą skargowości w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym. Jak stwierdził Trybunał w wyroku z 8 września 2005 r. (sygn. akt P 17/04): „Zarzut niezgodności przepisu stanowiącego przedmiot zaskarżenia z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą powinien być poparty przytoczeniem argumentów podważających domniemanie konstytucyjności przepisu. Pytanie prawne, w którym przedstawiający je sąd ograniczyłby się do wyrażenia przekonania o niezgodności zaskarżonego przepisu z Konstytucją, a tym bardziej tylko ogólnie powołał się na istniejące w tej kwestii wątpliwości, nie mogłoby być rozpoznane przez Trybunał Konstytucyjny” (zob. także postanowienia TK z: 8 marca 2011 r., sygn. akt P 33/10; 26 czerwca 2013 r., sygn. akt P 13/12). Skoro kontrola hierarchicznej zgodności norm opiera się na domniemaniu ich konstytucyjności, to podmiot inicjujący postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym jest zobligowany dostarczyć argumentów pozwalających obalić to domniemanie. Dopóki sąd nie powoła przekonujących motywów mających świadczyć o niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazanymi wzorcami kontroli, Trybunał musi uznawać je za zgodne z wzorcem kontroli. Pytanie prawne, w którym sąd ograniczyłby się do wyrażenia przekonania o niezgodności przepisu z Konstytucją bądź wskazania istniejących w tej kwestii wątpliwości, nie może podlegać rozpoznaniu przez Trybunał (zob. wyrok TK z 8 września 2005 r., sygn. akt P 17/04; postanowienie TK z 26 czerwca 2013 r., sygn. akt P 13/12). Trybunał podkreślał wielokrotnie „[...] że jest on zobowiązany do zbadania wszystkich okoliczności sprawy w celu wszechstronnego wyjaśnienia nie będąc zarazem związanym wnioskami dowodowymi uczestników postępowania (zob. art. 19 ustawy

o TK). Nie oznacza to w żadnym wypadku przerwania ciężaru dowodzenia na Trybunał przez podmiot inicjujący postępowanie w sprawie. Powyższa reguła postępowania może bowiem znaleźć zastosowanie dopiero wówczas, gdy ten podmiot wykazał należyłą staranność, spełniając wszystkie ustawowe wymagania wynikające m.in. z art. 32 ustawy o TK” (postanowienia TK z: 26 czerwca 2013 r., sygn. akt P 13/12; 16 kwietnia 2014 r., sygn. akt P 37/13; 22 grudnia 2014 r., sygn. akt P 26/14).

Uzasadnienie podnoszonej niekonstytucyjności zarówno w stosunku do art. 22⁵ ust. 2 i ust. 3 u.r.p., jak i art. 16 ust. 2 i ust. 3 p.a. ogranicza się w zasadzie tylko do subiektywnej oceny, że pojęcia użyte przez ustawodawcę w kwestionowanych przepisach (rodzaj i złożoność sprawy, nakład pracy) są w istocie pojęciami znaczeniowo ekwiwalentnymi, zamiennymi oraz „nie spełniają warunku szczególności wymaganego w art. 92 ust. 1 Konstytucji”. Sąd pytający nie przeprowadził analizy pozwalającej na taką konkluzję ani nie przytoczył argumentów mogących podważyć domniemanie konstytucyjności kwestionowanych przepisów, a zatem pytanie prawne nie spełnia wymagań formalnych przewidzianych w art. 32 ust. 1 pkt 4 ustawy o TK.

7. Zaprezentowane powyżej uwagi negatywnie rzutują na możliwość kontroli ustaw zakwestionowanych w pytaniach prawnych Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie II Wydział Cywilny. W związku z powyższym, należy w tym zakresie zgłosić wnioski o **umorzenie postępowania** w sprawie połączonych pytań prawnych, na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

MARSZAŁEK SEJMU

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Radosław Sikorski".

Radosław Sikorski